

Daladier miniszterelnök szeptember 4-én 20 óra 30 perckor rádiószózatot intézett a francia nemzethez:

— Szeptember elseje óta — kezdte beszédét — a független Lengyelország a legérdemtelenebb támadás áldozata. Határait megsértették, várait összebombázták. Lengyelország hősiességével állt ki és a kiontott vért a német kormány felelős. A béke sorsa Hitler kezében volt, de Hitler háborút akart, Franciaország és Anglia mindent elkövetett a béke megmentése érdekében. Még ma reggel is lépéseket tettünk Berlinben, hogy szüntessék be a hadműveleteket, de Németország elutasította bennünket, éppen úgy, ahogy előbbi kísérleteinket is elutasította. Németország meg akarja semmisíteni Lengyelországot, hogy aztán uraija Európát és szolgásgába hajtsa Franciaországot.

Ezután Daladier is kijelenti, hogy lelkiismerete tiszta és Franciaország ügye minden szabad nemzet ügye. E háborút rákényszerítették Franciaországra. Mindenki a helyén lesz és a katonák bizhatnak vezetőikben, mert azok éppen olyan kiválóak, mint elődeik, akik győzelemre vitték az előző háborúban küzdő francia haderőt. Az emberiség jogait védjük. Éljen Franciaország!

Coulondre francia nagykövet szeptember 4-én 12 óra 30 perckor jelent meg a külügyminisiteriumban és megkérdezte Ribbentropot, hogy kedvező választ adhat-e a francia kormány szeptember 1-i jegyzékére? Amikor Ribbentrop nemleges választ adott, Coulondre ismétellen figyelmeztette a külügyminisiteriumot arra a súlyos felelősségre, amelyet Németország a hadműveletek megindításával magára vállalt. Közölte még azt is, hogy amennyiben délután öt óráig nem kap kedvező választ, vagy pedig egyáltalában semmilyen válasz sem jön, úgy a francia kormány hadiállapotban levőnek tekinti magát.

Coulondre távozása után egy francia követségi titkár jelent meg a külügyi hivatalban és kikérte a francia követség tagjainak utlevélét.

Henderson angol nagykövet, valamint az angol nagykövetség személyzete szeptember 2-án, vasárnap délután a belga határ felé indult, hogy elhagyja az országot. Coulondre francia nagykövet és a francia nagykövetség személyzete ugyancsak Belgiumon át tért vissza Franciaországba.

Hitler vezér és kancellár délután kiáltványban fordult a nyugati határmentén állomásozó német csapatokhoz. Kiáltványát azzal kezdte, hogy a zsidó demokrácia világellenség Angliát harcba állította Németország ellen. Anglia a bekerítési politika során Lengyelországot szemelte ki arra a célra, hogy Németországot tönkretesse, de a német-orosz szövetség, mely Európa két legnagyobb államát egyesítette abban az elhatározásban, hogy nem visel háborút egymás ellen, lehetővé teszi, hogy a keleti harcokat néhány hét alatt sikerrel befejezzék és akkor a 90 millió német állam teljes erejével a nyugati határ felé fordulhat.

— Plutokraták ellenfeleink majd befojadják látni, hogy most más Németországgal lesz dolguk, mint 1914-ben. — fejezte be kiáltványát a német kancellár.

Hitler vezérkancellár kiáltványt intézett a német néphez. Kiáltványában élesen bírálja az angol diplomácia bekerítési politikáját és különösen a danzigi kérdésben elfoglalt magatartását.

— Felvesszük a harcot a Németország megsemmisítésére irányuló törekvésekkel szemben — hangoztatja a vezérkancellár. — Németország nem adja meg magát és minden áldozatot vállal. Ez az elhatározása megingathatatlan. 1918-ban is csak a széthúzás okozta Németország veszét.

Kiáltványban fordult Hitler a nemzetiszocialista párthoz is. Ebben felszólítja a nemzetiszocialista vezetőket, hogy magánéletükbe is adjanak példát a kötelesség teljesítéséről. Hangoztatja a kiáltvány, hogy ebben a háborúban senkinek fog meggazdagodni s aki az elkövetkezendő hónapokban, vagy években azt hiszi, hogy vagyont szerezhet, az csak halálát idézi fel.

Az angol alsóház ülésén valamennyi képviselő megjelent. Amikor Chamberlain sápadtan, de feltűnően nyugodtan a szövekre sietett, a képviselők helyeikről felugrálva lelkesen megtapsolták. A miniszterelnök némán, de látható belső megrendüléssel fogadta az ünneplést, majd megkezdte beszédét.

Mindenekelőtt felolvasta azt az ultimátumot, melyet délelőtt Sir Neville Henderson nyújtott át Ribbentropnak, majd ezeket mondotta:

— Szomorú nap ez mindannyiunk számára, nagyon szomorú nap. Mind-

az, amiben hittem, mindaz, amiért dolgoztam, romokban hever.

Greenwood helyettes munkáspárti vezér szólalt fel ezután. Kijelentette, hogy pártja mindenben támogatja a kormányt. Üdvözölte Anglia szövetségét, a hősiessen küzdő Lengyelországot s hangoztatta, hogy a lengyeleket sohasem fogják cserbenhagyni.

Archibald Sinclair, a liberális ellenzék vezére kijelentette: Anglia szilárdul elhatározta, hogy örökre véget vet a nemzetiszocialista uralomnak.

A következő felszólaló Winston Churchill, az admirális utjonnan kinevezett első lordja volt, akit nagy tapsal fogadtak. Kijelentette, hogy míg az ország a háborúra készülődik, az ő szívében béke van, mert lelkiismeretük tiszta.

Boldog, hogy a mostani angol fiatalok fiatal őseihez és teljesíteni fogja hivatását.

A lengyel fővárosban vasárnap, szeptember 3-án a déli órákban terjedt el a hír, hogy Anglia is hadiállapotba lépett Németországgal.

Igy indult el a második világháború 1939. év szeptember elején.

(Vége.)

A mai emberiség a hőse az „Égigérő torony”-nak

Sik Sándor darabjának aktualitásáról, formanyelvééről és szereplőiről beszél

(A Délmagyarország munkatársától) A magyar színház irodalmának válsága mélypontjára érkezett el. Hivatott bírálók és az irodalom más vezető egyéniségei egyformán és egyre sürűbben emelik fel szavukat az ellen a tepsedés ellen, ami színműirodalomban mindinkább honossá vált. A budapesti színházak kénytelenek egyik kudarcot a másik után vállalni, mert selejtes és többnyire teljesen értéktelen témájú, kidolgozású eredeti színdarabok azok, amelyek színpadra kerülhetnek. Tudjuk, hogy ebben nagy szerepet játszik a háborús időkben fokozott és elkerülhetetlen sajtóellenőrzés is, amely természetesen kiterjed a szépirodalom termékeire éppen úgy, mint a szintén sokat szapult magyar filmirodalomra, azonban mégsem lehet mindent a fegyverzajban hallgatásra kényszerített műsák vállára áthárítani!

— Szóljának meg az igazi költők, akik oly hosszú idő óta és olyan mátkacsul hallgatnak! — követeli a magyar sajtó a színpadi válsággal kapcsolatosan. Nem hallgatnak az igazi költők a színpadon sem teljesen, de ha szólnak, sajnos félreértik, vagy eleredetieskedik a színpad formanyelvét s így igazi, nagy sikert nem tudnak elérni. Ha tehát valamely színház kulturaprogramot tűz maga elé és az anyagi sikerrel is szeretne számot vetni, akkor Shakespeare, Madách, Shaw Bernát régi és új bevált darbjait tűzi műsorára... Így van ez Budapesten, de így történt Szegeden is, ahol a színiidény eddig lefolyt szakaszában igazi sikere Pucciniak, Madáchnak és Shakespearenek volt...

Szegedé a szerencse

azonban, hogy igazi magyar költő új színjátékát rövidesen bemutatathatja. A szerencse elsősorban azért mosolyog a szegedi színházpublikumra, mert a költő, a katolikus magyar líra kiemelkedő egyénisége Szegeden él. Itt neveli a szép és nemes szeretetre a magyar ifjúságot, s itt dolgozik csöndben és visszavonultan, Sik Sándor „Égigérő torony” című, bibliai tárgyú színjátékának bemutatásáról van szó. Erről a rendkívül érdekesnek ígérkező ősbemutatóról már hírt adott a Délmagyarország s a színház kitűnő főrendezőjével, Both Bélával folytatott beszélgetésünk során már kifejtettük,

hogy mennyire időszerű, milyen mai problémákkal foglalkozó darab az „Égigérő torony” annak ellenére — vagy talán az örök időszerűség miatt éppen azért —, hogy cselekménye a bibliai Sennár mezején játszódik le...

Ezúttal magát a darab szerzőjét: Sik Sándort szólaltatjuk meg, hogy — mint legilletékesebb — mondja el, miért írta a darabot s mit vár a bemutatótól. De még mielőtt hozzáfognánk Sik Sándor professzor nyilatkozatának elmondásához, hadd világítsuk meg Szeged színházi közönségének szerencsésjét másik oldalról is.

Ez a szegedi színház lelkes, szakavatott s mondhatnánk avantgárdista vezetője. Elsősorban v. Bánky Róbert igazgatóé az érdem, akinek — mint köz tudomású — Budapesten magánsházája van, az Új Magyar Színház s ottani elfoglaltsága miatt a szegedi színház vezetését teljesen rábízta arra a három fiatal és nagyon tehetséges szakemberre, akinek működése máris, a színiidény kezdetén azt eredményezte, hogy a szegedi színház színvonala felette áll az Új Magyar Színház színvonalának... Ez a három színházi vezetőember névszerint: T. Török Emil helyettes igazgató, Fricsay Ferenc karnagy és Both Béla főrendező. Hogy az ő irányításuk alatt áll a szegedi színház, az a szegedi közönség második számú szerencséje...

A Szentiványi álomról

folytatott éppen megbeszélést diákjaival Sik Sándor professzor, amikor a szegedi Horthy Miklós-tudományegyetem bölcseleti karának épületében felkerestük. A szegedi színház nagyon szépen sikerült Shakespeare-előadását ugyanis legtöbbször végignézték a diákok közül és a professzor-költő megtárgyalta velük a remekmű és az előadás értékeit. Az előadás után harmadikemeleti sarokszobájában, legkitűnőbb növevényekkel lenlétében válaszolt Sik Sándor az „Égigérő torony” december 1-i bemutatójával kapcsolatosan hozzáintézt kérdéseinkre.

— A darab témája annyira kollektív, hogy okvetlenül mainak kell lennie — mondotta —, voltaképpen az emberiség a hőse, az emberi hiúság, amely égigérő tornyokat épít... Megoldásában viszont kamaradarab s így

csak néhány ember egyéniségén keresztül, az egyes alakok tragédiáján, vagy komédiáján keresztül érzékeltem benne a tömeg sorsát és végzetével való összeütközéseit.

— Az Égigérő torony témája örök emberi téma — folytatta nyilatkozatát Sik Sándor. — Eppenezért minden története, minden jelenete úgy érezzük, hogy mai... Csúpn egy kis történelmi színt, egy kis babyloni csillagást, néhány bibliai csetevonást vegyítettem bele, a színpadszerűség kedvéért.

Sik Sándor bemutatás előtt álió drámájával kapcsolatosan elmondotta még, hogy a szereplők neveit mind a Bibliából vette s valamennyien Noé nemzetségének neveit viselik. Így az egyik főszereplő: Nimród babyloniai király, a másik pedig Ráma, a munkás építőművész. Kettőjük konfliktusa adja a bábéli torony összedőlésének és az örök emberi egymást meg nem értés nyelvzavarának tragédiáját. A női főszereplő neve egredül nem bibliai név, hanem Notretété, az ismert csodálatos egyiptomi királynőszobor neve.

— Aki ezt a szobrot egyszer látta, az sohasem tudja elfelelni szépségét, — mondja a költő, aki annakidején látta Notretété, vagy Nefertete szobrát Berlinben.

Az „Égigérő torony” formanyelve

próza. Sik Sándor elmondja, hogy miért nem versben írta meg ezt a drámáját, mint annakidején Budapesten hatalmas sikert aratott „Advent” című verses kórus-dramáját, amelyet „Mennyei dal” cím alatt hozott színre Hevesi Sándor a Magyar Színházban. A Nemzeti Színházban utójjára bemutatóra került Sik dráma, az „István király” is próza formanyelven talált utat a közönség szívéhez, ezt is Szegeden mutatták be először.

— Talán egy új drámai verstornát kellene teremteni — indokolja meg Sik Sándor, hogy miért írja darabjait prózában. — A magyar drámai jambus kissé kiéltte magát, s mindig Vörösmarty páthosját éreztük benne... Az „Égigérő torony” egyik jelenetét mégis versben írta meg a költő, a főpap bibliai látomását, amely kiemelkedő jelenete lesz a darabnak. A verset azonban itt is alig lehet érezni, csúpn a látomás misztikumát érzékelteti jobban. Van még egy verses drámája Sik Sándornak. „A boldog ember inge”, ezt a drámát viszont terjedelme miatt nem lehet színpadra vinni.

Befejezésként a szegedi színházról beszél Sik Sándor. Kijelenti, hogy legutóbb a város házikezeléses korszaka idején volt ilyen magas színvonalú, mint most. Bizalommal tekint a bemutató elé, amelynek előkészítését a legjobb kézben tudja...

A magyar közönség pedig — nemcsak a szegedi, de az egész ország publikuma — nagy várakozással néz a Sik-darab bemutatója elé s azzal a forró óhajtott reménykedéssel, hogy Szegedről ismét elindul majd valam! kezdeményező és gerjesztő erő, amely új életet, kulturális és szellemi megújodást visz a mély csöndben alvó színpadirodalmi éjszakába...

Csányi Piroška

Óbort, újbort

minden mennyiségben legmagasabb árban vesz KUCSKA MIHALY borpincészet, Szeged, Kossuth Lajos-sz. 21. Telefon 29-33. 136